

12

INSTITUCIONS FINANCERES

RESUM

En aquest context de crisi, els crèdits percebuts pel sector privat ha registrat el 2010 un decreixement de l'1,43%, i s'ha confirmat l'existència d'un procés de despalanquejament intens de les empreses i de les famílies, iniciat el 2008. Un element que explica aquesta tendència és que la ràtio de morositat va tornar créixer amb intensitat i es va situar el desembre de 2010 en el 5,81%, el nivell més alt des de desembre de 1995, en resposta a la confluència de diversos factors: l'elevat creixement del crèdit concedits en els anys passats, l'increment de la taxa d'atur, l'augment dels crèdits dubtosos (a causa de l'elevat nivell d'actius immobiliaris problemàtics).

El 2010 el nombre total d'hipoteques sobre finques va disminuir a les Balears en un 10,28% respecte de l'any anterior, de manera que es va situar en 26.870 garanties hipotecàries. En termes monetaris, el capital prestat va ser de 3.886,46 milions d'euros, un 8,45% menys que durant l'any 2009. D'aquesta manera, per al conjunt de l'any, la quantia mitjana hipotecada es va situar a l'arxipèlag en 144.639 euros, 16.872 euros més que la mitjana espanyola. Cal destacar que la nostra comunitat i Aragó són les úniques comunitats autònomes que presenten taxes de variació interanual positives en els imports mitjans hipotecats, amb un 3,2% i un 0,1%, respectivament.

Les dades palesen una moderació del finançament a les administracions públiques (la taxa interanual va experimentar un creixement notablement inferior el 2010, del 5,27%, al registrat l'any anterior, del 24,13%), com a resposta a les mesures d'austeritat adoptades pel Govern l'any 2010 per aconseguir la consolidació fiscal i a l'encairament del finançament, que, al novembre, va assolir màxims històrics, arran de la crisi del deute sobirà.

L'interès creixent de les entitats financeres per captar el passiu al detall, juntament amb una reducció de la taxa d'estalvi de les llars espanyoles (de quatre punts percentuals, per situar-se en el 13,1% de la seva renda bruta disponible), explica l'increment del tipus d'interès dels dipòsits a termini, que es va col·locar en el 2,74% al de desembre de 2010, el nivell més alt des del març de 2009. En aquest context, el volum dels dipòsits aconseguït pel conjunt d'entitats bancàries el 2010 va augmentar a una taxa del 3,50% a les Balears, i del 0,40% pel conjunt d'Espanya.

El saldo net de la intermediació financera, definit per la diferència entre els crèdits nets totals i els dipòsits nets totals, mostra com la tendència registrada a les Illes Balears ha estat a l'increment; en els darrers sis anys s'ha quasi més que triplicat, i s'ha situat en els 25.059 milions d'euros el 2010, cosa que ha evidenciat la situació deutora neta de la comunitat insular. De fet, les Balears són la comunitat autònoma on la ràtio crèdits/dipòsits presentava el valor més alt (un 2,29).

El 2010, les oficines bancàries que operen a les Balears, a pesar de mostrar un grau de productivitat inferior que en l'àmbit nacional (tant respecte a la concessió de crèdits com a la captació de dipòsits), han seguit presentant una millora de la productivitat. Així, les oficines que operen en el marc de les Balears han atorgat el 2010, en concepte de crèdits, 8.409,14 milers d'euros més respecte del 2006, i el volum de dipòsit captat per oficina ha augmentat en 3.481,71 milers d'euros durant aquest període.

Durant l'any s'han publicat els resultats de les primeres proves d'esforç (tests d'estress), per part del Comitè Europeu de Supervisors Bancaris (CEBS), efectuades a 91 entitats de crèdit europees, 27 de les quals són entitats espanyoles, que confirmen la solidesa, en general, del sector bancari espanyol. Entre elles, Banca March, una entitat de dipòsit amb una vinculació clara al territori balear, destaca per ser la més solvent d'Espanya, amb una ràtio Tier-1 del 19%.

Al llarg de l'exercici 2010, ISBA ha ajudat a crear 121 noves empreses a les Illes Balears, amb 606 llocs de feina nous derivats d'aquest fet, cosa que suposa un increment del 20% respecte al 2009.

12.1.

INTRODUCCIÓ

L'any 2010 s'ha caracteritzat perquè hem estat sumits plenament en la crisi econòmica i financera mundial que s'ha traduït en una fràgil activitat empresarial i taxes de creixement incompatibles amb la creació d'ocupació. Les institucions financeres no han estat alienes a aquestes circumstàncies econòmiques. En efecte, el conjunt del sistema financer ha estat sotmès a múltiples tensions derivades de la contracció de l'activitat econòmica, del dur ajust en el sector immobiliari, així com de l'esclat de la crisi del deute sobirà a Europa. La crisi del deute sobirà, amb gestació al sector públic i els seus dèficits excessius (cas de Grècia) o al sector bancari⁶⁶ (cas d'Irlanda), ha tengut una incidència enorme en l'evolució econòmica de l'eurozona, en l'accés a la liquiditat per part dels sistemes bancaris dels països amb major risc sobirà, i, fins i tot, en l'estabilitat financera de la zona euro. L'absència d'instruments i d'institucions per fer-hi front i una certa falta d'agilitat en la presa de decisions han agreujat la situació. Aquesta difícil conjuntura s'ha reflectit en una intensa pressió sobre els resultats de les institucions financeres, originada primordialment per l'estrenyiment del marge d'interessos i el creixement de les provisions.

⁶⁶ El problema de solvència es va traslladar via ajudes de rescat al dèficit públic.

En aquest context, la pressió sobre l'eficiència operativa ha provocat una recerca d'economies d'escala i de gamma, i ha desencadenat el procés de consolidació més intens de la història recent del sistema financer espanyol. Aquesta situació ha afectat especialment les caixes d'estalvis, que durant l'any 2010 han acusat una notable reducció (s'ha passat de 45 a 17 entitats o grups), per corregir el sobredimensionament del sector i contribuir a la millora de la capacitat d'aquestes entitats a l'hora d'obtenir finançament. El procés de concentració de les institucions financeres ha anat acompanyat d'una reforma decidida del seu marc regulador. Així, a l'estiu de 2010 s'ha endurit la normativa comptable de sanejament d'actius (provisions), amb l'objectiu fonamental d'accelerar la cobertura dels préstecs⁶⁷, si bé la principal fita històrica ha estat l'aprovació del Reial Decret llei 11/2010, del 9 de juliol, d'òrgans de govern i altres aspectes del règim jurídic de les caixes d'estalvis. [\(Vegeu el quadre AI-96\).](#)

Aquesta reforma, probablement la més profunda del règim jurídic de les caixes des de 1977, persegueix, sobretot, dos objectius davant les perspectives de majors recursos propis de primera qualitat que exigeix Basilea III⁶⁸: la capitalització de les caixes,

a través de l'opció que cadascuna triï⁶⁹, i una major professionalització dels òrgans de govern⁷⁰. Adicionalment, des del mes de novembre de 2010, el Banc d'Espanya exigeix un major esforç addicional de transparència a les entitats de crèdit, mitjançant la publicació de dades detallades i individualitzades sobre els riscos amb el sector de promoció i construcció immobiliària, així com del volum de finançament majorista i de la situació de la liquiditat. Totes aquestes mesures tenen per objectiu posicionar les entitats financeres amb vista als reptes de futur, i millorar la confiança en els mercats financers internacionals.

L'any 2010 també s'ha caracteritzat per la publicació de les proves de resistència (*stress tests*), coordinades pel Comitè Europeu de Supervisors Bancaris (CEBS), que han posat de manifest la fortalesa i capacitat de resistència de la major part d'entitats bancàries que configuren el sistema financer espanyol.

Amb el propòsit de conèixer les implicacions dels esdeveniments desenvolupats durant el 2010 sobre el conjunt de les institucions financeres que operen a les Balears, i partint de la idea que a l'arxipèlag $\frac{3}{4}$ com succeeix en el conjunt de l'Estat espanyol i en molts d'altres països desenvolupats $\frac{3}{4}$ les llars i les petites i mitjanes empreses mostren una alta dependència del finançament

⁶⁷ Mitjançant la implementació de tres mesures: primera, reconèixer el valor de les diferents garanties immobiliàries (en funció del tipus d'actiu), encara que, per precaució, s'apliquin retalls importants i s'escurci el termini en què s'ha d'aprovisionar el conjunt del risc; segona, augmentar les dotacions mínimes per als actius adjudicats, que no sols dependran del valor actualitzat de les taxacions, sinó també del temps que hagi passat; i, tercera, incentivar que en el moment de la concessió dels crèdits s'estableixin uns marges de prudència superiors i es prenguin més caucions quan es valorin les garanties.

⁶⁸ El Banc d'Espanya a l'informe núm. 19 d'estabilitat financera (novembre de 2010) recull les noves mesures de Basilea III en matèria de capital.

⁶⁹ Les opcions poden ser: mantenir el seu estatus i emetre quotes participatives en drets polítics, limitades al 50% del seu patrimoni, o, alternativament, traspasar el negoci financer a un banc de la seva propietat i gestionar l'obra social mitjançant una fundació, o també es poden transformar en fundació cedint tot el seu negoci com a entitat de crèdit a un banc en què participin.

⁷⁰ El consell ha d'estar format per professionals en un 50% com a mínim, i no pot incloure càrrecs polítics electes.

QUADRE I-88. NOMBRE D'OFICINES A LES ILLES BALEARS I A ESPANYA (2009-2010)

	I. Balears			Espanya		
	2010	2009	Diferència	2010	2009	Diferència
Bancs	534	542	-8	15.227	14.840	387
Caixes d'estalvi	633	650	-17	22.649	24.202	-1.553
Cooperatives de crèdit	31	30	1	5.018	5.043	-25
Total	1.198	1222	-24	42.894	44.085	-1.191

Font: Banc d'Espanya i elaboració pròpia.

bancari, s'analitzarà, en primer lloc, quin ha estat el comportament d'aquestes entitats durant el 2010. Cal esmentar que les petites i mitjanes empreses de les Illes Balears disposen, a més, de la Societat de Garantia Recíproca ISBA, que els permet accedir al finançament amb unes condicions més favorables, i que ha tengut un paper important davant la situació econòmica del moment. Aquesta institució també és estudiada en aquest capítol. Finalment, resulta necessari fer referència a l'evolució que ha seguit el mercat borsari, en general, i també passar a estudiar quin ha estat el comportament concret de les empreses de les Balears que operen en aquest mercat, en particular.

12.2.

LES ENTITATS BANCÀRIES

Atesa la importància que tenen les entitats bancàries per a les Balears, en el primer apartat ens aturarem a analitzar-les. Aspectes com la dimensió i l'evolució de la xarxa d'oficines, el servei bancari, les activitats principals del costat de l'actiu (els crèdits, els efectes de comerç retornats, les hipoteques), i del passiu (dipòsits), el flux financer i la productivitat d'aquestes entitats durant el 2010 seran aquí objecte d'estudi.

12.2.1. LA DIMENSÍO DE LA XARXA D'OFICINES

Un indicador estructural del sistema bancari balear és el nombre d'oficines operatives en aquest mercat. Si observem les dades regionalitzades que ofereix el Banc d'Espanya, al final de 2010, el nombre d'oficines operatives a les Balears era de 1.198 (24 menys que les registrades l'any anterior), xifra que representa el 2,79% del total d'oficines operatives a Espanya. El retall en el nombre d'oficines ha estat comú a tot el territori espanyol, com prova el fet que al conjunt d'Espanya durant l'any 2010 s'ha eliminat un total de 1.191 oficines. (Vegeu el quadre I-88).

Aquestes xifres palesen com l'estratègia seguida per les institucions financeres a l'hora de comercialitzar els productes financers, mitjançant l'obertura de noves oficines per guanyar quota de mercat, pareix que ha arribat a la fi. En efecte, la caiguda en el ritme de creixement de l'activitat bancària, registrada des de l'inici de la crisi, ha obligat les institucions financeres a introduir reestructuracions per tal de mantenir-ne l'eficiència. Especialment important ha estat el procés d'integració protagonitzat per la majoria de les caixes

d'estalvis que operen a Espanya el 2010, que ha reduït el nombre d'entitats de 45 a 17. Aquests processos, en què han participat 40 entitats, amb uns actius que representen el 95% del sector de les caixes, han tengut com a conseqüència la reducció de la xarxa d'oficines, per reduir els costos d'explotació. (Vegeu el quadre AI-97).

Aquesta nova realitat explica que hagin estat les caixes d'estalvis les institucions que apostassin, el 2010, més fermament per l'aplicació d'una reducció en el nombre d'oficines a les Balears (en 17) i a Espanya (en 1.553), mentre que els bancs han tengut un comportament diferent; així, a les Balears s'han tancat vuit oficines, mentre que a Espanya el nombre s'ha incrementat en 387. Les cooperatives de crèdit han manifestat, en aquest aspecte, un comportament diferent en l'àmbit balear i en l'espanyol: mentre que el 2010, a les Illes Balears, el nombre d'oficines de les cooperatives de crèdit ha augmentat en una, a Espanya s'ha reduït en 25. (Vegeu el quadre I-88).

A pesar d'aquests canvis observats, el 2010, les caixes d'estalvis han seguit mantenint un protagonisme més gran pel que fa al nombre d'oficines, amb una quota del 52,84%, enfront dels seus competidors més directes, els bancs (amb un 44,57%), mentre que les cooperatives tan sols han representat el 2,59%. Si la mateixa anàlisi es fa a escala de l'Estat espanyol, s'observa com també són les caixes les entitats que més oficines tenen (el 52,80%), però el que resulta més diferent és que la representació, en termes relatius, de les oficines dels bancs és molt inferior (del 35,50%); per contra, les cooperatives han mostrat

una presència, comparativament amb les Balears, considerablement superior, amb un 11,70%. (Vegeu el gràfic AI-37).

L'índex de simetria espacial (IS), definit com el quocient entre el nombre d'oficines que pertanyen a caixes d'estalvis en relació amb les que corresponen a bancs, resulta una manera alternativa i fàcil d'analitzar la importància relativa de les caixes respecte dels bancs, quant a la variable nombre d'oficines. Quan aquest valor és unitari, hi ha una simetria en el mercat analitzat, en el sentit que les caixes d'estalvis i els bancs tenen el 50% de les oficines bancàries. Igualment, si la participació de les caixes (bancs) en el mercat és superior a la dels bancs (les caixes), l'índex serà superior (inferior) a la unitat. Les Illes Balears es caracteritzen, en relació amb el nombre d'oficines, pel predomini de les caixes enfront dels bancs, com prova el fet que l'índex és superior a la unitat (1,18). Cal remarcar que aquesta ha estat una característica comuna en la gran part de comunitats autònomes; només Astúries (amb un valor del 0,86) i Castella-la Manxa (amb un valor del 0,72) en són l'excepció.

Les dades fan palès, així mateix, que l'estratègia per la qual havien apostat inicialment les caixes d'estalvis d'ampliar la xarxa d'oficines, en el desig de reforçar els vincles amb els clients mitjançant la banca relacional amb l'existència d'una extensa xarxa d'oficines⁷¹ pareix que ha arribat a

⁷¹ Aquesta estratègia, per la qual s'aconseguia una relació directa amb el client a llarg termini, beneficiava l'entitat ja que li permetia tenir informació acurada i exhaustiva sobre els clients amb vista a la seva planificació de finançament i el client perquè podia gaudir de serveis i de preus més convenients i d'un tractament més personal.

la fi el 2010. Així, en el cas concret de les Balears, el valor de la ràtio ha minvat, i ha passat d'1,20 el 2009 a 1,18 el 2010, i en el conjunt d'Espanya s'ha passat d'1,63 a 1,48 el mateix període de temps. [\(Vegeu el gràfic AI-38\).](#)

12.2.2. EL SERVEI BANCARI

A més de conèixer el nombre d'oficines operatives resulta interessant analitzar el grau de servei que ofereixen les entitats, a través de la ràtio nombre d'oficines / població. Mitjançant aquesta variable es tendrà informació relativa al grau de bancarització de la regió. Les xifres palesen que el 2010 a les Balears el grau de cobertura bancària era considerablement més elevat (108 oficines per cada 100.000 habitants) que a l'Estat espanyol (91 oficines per cada 100.000 habitants).

En l'àmbit autonòmic cal remarcar, així mateix, l'existència de diferències importants en el grau de bancarització. Aspectes com el caràcter rural o urbà del territori, el model de distribució de la població en el territori, les condicions competitives o la pròpia configuració institucional del sector bancari són, entre d'altres, factors explicatius d'aquests diferents valors. El 2010, les Illes Balears (108) eren, després de La Rioja (145), Aragó (125), Castella i Lleó (113) i Navarra (109), una de les comunitats amb un grau més alt de servei bancari. [\(Vegeu el gràfic AI-39\).](#)

Una anàlisi retrospectiva mitjançant la comparació de les xifres de 2010 enfront de les de 2005, permet concloure que a les Balears la cobertura bancària s'ha re-

duït; així, a les Illes els darrers cinc anys la ràtio ha minvat en nou oficines per cada 100.000 habitants. L'anàlisi territorial de la ràtio, i pel mateix període de temps, fa palès que aquesta ha estat la tendència a la major part de les altres comunitats autònomes, exceptuant el País Basc, Astúries, Cantàbria i les Illes Canàries, com a conseqüència de la reestructuració soferta per les entitats de dipòsit. Al conjunt d'Espanya, la ràtio ha disminuït en tres oficines per cada 100.000 habitants durant aquests darrers cinc anys.

Si bé el nombre d'oficines per habitants és una variable clau per avaluar la cobertura bancària, en la mesura que la societat consideri oportú operar fent ús de les noves tecnologies, com la banca en línia o els caixers automàtics, el nombre d'oficines deixarà de ser una variable clau i determinant del grau de competitivitat. Així, a pesar que a les Balears s'ha registrat una disminució en el nombre d'oficines per habitants el darrer exercici, els esforços realitzats per les diferents entitats bancàries que operen al territori insular a l'hora d'incorporar novetats tecnològiques, fan possible que la qualitat del servei no es vegi repercutida negativament.

12.2.3. EL CRÈDIT DELS BANCOS, DE LES CAIXES D'ESTALVIS I DE LES COOPERATIVES DE CRÈDIT A LES BALEARS

A les Illes Balears, el crèdit total concedit per les entitats de dipòsit que operen en aquest territori ha estat, el 2010, de 46,197 milions d'euros, xifra que indica que el sector de les entitats bancàries ha canalitzat el 2,49% del crèdit concedit al total d'Espanya.

El 2010 el BCE, davant els successius capítols de crisi viscuts al mercat del deute sobirà i la feblesa del creixement en bona part de l'àrea euro, ha continuat la política d'aportar liquiditat a les institucions financeres, i al mateix temps ha adoptat mesures extraordinàries addicionals: extensió de les subhastes il·limitades de liquiditat, canvi en les condicions dels col·laterals, programa de compra de deute públic, participació en l'ajuda financera a Grècia i Irlanda i la cooperació en les proves de resistència a la banca. Amb aquestes mesures s'ha aconseguit, juntament amb les accions d'altres institucions (Comissió Europea, FMI i governs), suavitzar les tensions i evitar un escenari molt més advers, com el col·lapse d'alguna economia, la fallida de les seves finances públiques o una discussió més sòlida sobre la ruptura de l'àrea euro. No obstant això, aquestes mesures no han impedit que el tipus d'interès EURIBOR a dotze mesos, utilitzat àmpliament com a referència en molts contractes crediticis, hagi augmentat des del mes d'abril per situar-se a final d'any en l'1,526, 28,4 punts bàsics més que un any abans, a pesar que el tipus d'interès de referència (els de les operacions principals de finançament) s'ha mantingut en l'1% el 2010. En aquest context, la taxa de variació interanual del crèdit bancari ha registrat el 2010 un decrement del 0,99% a les Balears, mentre que a Espanya ha pujat tan sols un 0,89%. [\(Vegeu el gràfic AI-40\).](#)

D'acord amb les dades del Banc d'Espanya, els principals receptors d'aquest volum de crèdit a les Balears han estat les empreses i famílies (en el 93,08%), mentre que les administracions públiques han rebut una quantia més aviat petita d'aquest volum,

almenys en termes relatius (del 6,92%). Aquests percentatges són molt similars als registrats a l'àmbit d'Espanya, del 96% i el 4%, respectivament. [\(Vegeu el gràfic AI-41\).](#)

La taxa de variació interanual percebuda pel sector privat ha registrat el 2010 un decrement de l'1,43%. Aquestes xifres, comparades amb l'augment del 8,9% registrat el 2008, confirmen l'existència d'un intens procés de despallanquejament o *deleveraging* de les empreses i de les famílies, iniciat el 2008. Procés que s'explica, d'una banda, perquè les entitats financeres han endurit lleugerament les condicions de l'oferta de finançament, a causa, sobretot, de les dificultats experimentades per accedir als mercats a l'engròs arran de la crisi fiscal, l'augment de la morositat, el clima d'incertesa, i pel fet que les entitats de dipòsit s'han enfrontat amb la necessitat de destinar part dels recursos captats al refinançament dels deutes contrets prèviament i no a la concessió de nous crèdits. D'altra banda, l'augment de l'atur, la caiguda de les rendes, com també el deteriorament de les expectatives, han obligat les llars i les empreses a emprendre un procés intens d'ajustament, procés que s'ha intensificat durant els darrers mesos de l'any 2010, segons apunta la darrera enquesta de préstecs bancaris elaborada pel Banc d'Espanya.

Diferent comportament ha manifestat el finançament net a les administracions públiques, que ha continuat la tendència a incrementar-se, de manera que la taxa d'increment interanual percebuda pel sector públic ha registrat el 2010 un augment, tant a les Balears (del 5,27%)

com al conjunt d'Espanya (del 21,27%). No obstant això, s'aprecia a les Balears un alentiment important de l'increment, ja que se situa més de 19 punts percentuals per sota del registrat el 2009 (a Espanya aquest alentiment ha estat inferior, de set punts percentuals). Aquesta moderació del finançament a les administracions públiques respon a les mesures d'austeritat adoptades pel Govern l'any 2010 per aconseguir la consolidació fiscal, i a l'encariment del finançament, que, al novembre, ha assolit màxims històrics, arran de la crisi del deute sobirà.

Alternativament, la importància que té la concessió de crèdits per a la societat de les Illes es pot mesurar per l'anàlisi del valor dels crèdits concedits per habitant, com a indicador que ens aproxima a l'endeutament per càpita, que a les Balears s'ha situat en els 41,77 milers d'euros per habitant l'any 2010. A pesar que a l'arxipèlag balear la xifra ha estat inferior (en 0,82 milers d'euros per càpita) a la registrada durant el 2009, ha seguit superant (en 2,34 milers d'euros) la mitjana espanyola del mateix període de temps.

Una anàlisi comparativa palesa, a més, que el 2010, com ha estat habitual els darrers anys, les caixes d'estalvis han seguit mantenint una major activitat creditícia en l'àmbit de les Balears que en el d'Espanya. Així, la quota del mercat de les caixes d'estalvis a les Illes, quant a la concessió de crèdits, ha estat del 52,35%, enfront del 47,08% d'Espanya; els bancs han tengut a les Balears una quota (del 46,46%) molt semblant a la que mantenen els que operen en el conjunt d'Espanya (del 47,62%); mentre que les cooperatives de crèdit a les

Balears han tengut un paper molt residual en la concessió de crèdits, ja que només han canalitzat l'1,19% del total dels crèdits, a diferència del que succeeix a Espanya, en què aquest tipus d'entitat ha tengut una major importància comparativa, ja que ha concedit el 5,30% dels crèdits. (Vegeu el gràfic A1-42).

Resulta d'interès destacar, amb l'observació de de les darreres dades de l'Informe d'Estabilitat Financera del Banc d'Espanya, que l'any 2010 la ràtio de morositat ha tornat a créixer amb intensitat, i s'ha situat al desembre de 2010 en el 5,81%, el nivell més alt des de desembre de 1995. Aquest intens repunt de la morositat respon a la confluència de diversos factors: l'elevat creixement del crèdit concedit els anys passats, l'increment de la taxa d'atur, l'augment dels crèdits dubtosos (a causa de l'elevat nivell d'actius immobiliaris problemàtics)⁷².

12.2.3.1. Els efectes de comerç impagats

D'acord amb la informació elaborada per l'Institut Nacional d'Estadística, a les Illes Balears el nombre d'efectes vençuts impagats en el conjunt de l'any 2010 ha estat de 44.954, que representa el 4,76% del nombre d'efectes vençuts en aquest període de temps, el percentatge més alt, després del registrat a les Canàries (4,99%), del conjunt espanyol (4,09%). (Vegeu el quadre I-89).

⁷² Aquests actius immobiliaris de caire problemàtic, segons les dades facilitades per les entitats, a instàncies del Banc d'Espanya, representaven 150 milions d'euros el 2010; una xifra que equival a dos terços del total del crèdit promotor en mans de bancs i de caixes.

QUADRE I-89. ESTADÍSTICA D'EFECTES DE COMERÇ VENÇUTS I IMPAGATS A LES ILLES BALEARS (2010)

	Efectes vençuts		Efectes impagats		% impagats Sobre vençuts	
	Nombre	Import	Nombre	Import	Nombre	Import
Andalusia	6.705.502	16.435.078.198	295.873	869.422.124	4,41	5,29
Aragó	3.433.928	6.893.533.717	125.871	269.099.476	3,67	3,9
Astúries	1.983.684	4.215.934.798	72.617	118.872.747	3,66	2,82
Illes Canàries	829.888	2.443.868.338	41.416	130.301.170	4,99	5,33
Cantàbria	732.696	1.910.071.162	26.087	48.652.389	3,56	2,55
Castella i Lleó	3.192.931	8.065.741.901	102.684	252.109.223	3,22	3,13
Castella-la Manxa	2.606.470	6.165.185.393	96.150	236.329.799	3,69	3,83
Catalunya	35.412.994	58.052.370.078	1.540.631	1.820.347.164	4,35	3,14
C. Valenciana	11.722.941	23.039.861.834	471.768	814.555.045	4,02	3,54
Extremadura	868.298	2.580.599.567	36.582	86.249.505	4,21	3,34
Galícia	5.310.394	12.701.671.514	166.186	376.831.559	3,13	2,97
Illes Balears	944.479	2.097.426.005	44.954	140.342.634	4,76	6,69
La Rioja	1.001.429	2.024.461.841	34.526	62.682.397	3,45	3,1
Madrid	17.962.956	45.948.677.357	826.989	1.366.653.030	4,6	2,97
Múrcia	2.694.143	7.251.963.174	103.532	252.207.351	3,84	3,48
Navarra	2.235.329	5.073.047.816	59.398	133.046.645	2,66	2,62
País Basc	6.183.701	16.178.937.193	202.889	435.116.516	3,28	2,69
Ceuta i Melilla	39.934	59.455.471	1.207	2.670.053	3,02	4,49
Espanya	103.861.697	221.137.885.357	4.249.360	7.415.488.827	4,09	3,35

Font: INE i elaboració pròpia.

D'acord amb la mateixa font informativa, cal remarcar que a les Balears l'import dels efectes vençuts impagats ha pujat a 140.342,634 milers d'euros el 2010. Les Balears destaquen perquè són la comunitat autònoma que presenta l'import d'efectes comercials que ja havien vençut el 2010 respecte als impagats més elevat de l'Estat espanyol (6,69%), i supera notablement el percentatge mitjà registrat pel conjunt d'Espanya (3,35%). Dades, totes, que confirmen com els efectes de la situació

recessiva també es manifesten en un augment de la morositat.

D'aquestes dades es desprèn que el 2010, a les Illes, l'import mitjà de l'efecte de comerç impagat, per al conjunt de les entitats bancàries, ha estat, després de les Canàries (3.146,16 euros), el més alt d'Espanya, amb un valor de 3.122,92 euros, i ha superat la mitjana espanyola en 1.377,83 euros. Cal destacar que en totes les comunitats autònomes el 2010 s'ha registrat

una disminució en aquest import respecte a les xifres de l'any anterior, reducció que en el cas de les Illes ha estat de 1.112,87 euros. (Vegeu el gràfic AI-43).

12.2.3.2. El mercat hipotecari

El 2010 el nombre total d'hipoteques sobre finques ha disminuït a les Balears en un 10,28% respecte de l'any anterior, de manera que s'ha situat en 26.870 garanties hipotecàries. En termes monetaris, el capital prestat ha estat de 3.886,46 milions d'euros, un 8,45% menys que durant l'any 2009. D'aquesta manera, per al conjunt de l'any, la quantia mitjana hipotecada s'ha situat a l'arxipèlag en 144.639 euros, 16.872 euros més que la mitjana espanyola. Cal destacar que la comunitat balear i Aragó són les úniques comunitats autònomes que presenten taxes de varia-

ció interanual positives en els imports mitjans hipotecats, amb un 3,2% i un 0,1%, respectivament. (Vegeu el quadre I-90).

Les Illes Balears són, després de La Rioja i Cantàbria, la comunitat autònoma amb un nombre més gran de finques amb hipoteques constituïdes per habitant, amb un total de 3.053 hipoteques per cada 100.000 habitants. S'hi ha superat la mitjana espanyola en 508 hipoteques constituïdes; xifra que contrasta amb les de Ceuta (1.802) i les de Navarra (1.971), les més baixes del panorama espanyol. (Vegeu el gràfic AI-44).

La major part del nombre i de l'import de les hipoteques constituïdes a les Balears han estat sobre finques urbanes, el 93,56% i el 90,58%, respectivament. (Vegeu el gràfic AI-45).

QUADRE I-90. CONSTITUCIÓ DE GARANTIES HIPOTECÀRIES SOBRE BÉNS IMMOBLES (2009-2010)

	2010		2009		Variació 2010/2009	
	Nombre	Import	Nombre	Import	Nombre	Import
Finques rústiques	1.730	366.113	2.064	459.385	-16,18	-20,3
Finques urbanes	25.140	3.520.354	27.885	3.786.026	-9,84	-7,02
Concedides per bancs	10.641	1.769.811	11.993	1.764.277	-11,27	0,31
sobre finques urbanes	10.078	1.619.745	11.120	1.544.148	-9,37	4,9
sobre finques rústiques	563	150.066	873	220.129	-35,51	-31,83
Concedides per caixes d'estalvis	13.856	1.749.519	15.565	2.111.667	-10,98	-17,15
sobre finques urbanes	12.953	1.586.068	14.670	1.934.703	-11,7	-18,02
sobre finques rústiques	903	163.451	895	176.964	0,89	-7,64
Concedides per altres entitats	2.373	367.137	2.391	369.467	-0,75	-0,63
sobre finques urbanes	2.109	314.541	2.095	307.175	0,67	2,4
sobre finques rústiques	264	52.596	296	62.292	-10,81	-15,57
Total d'hipoteques	26.870	3.886.467	29.949	4.245.411	-10,28	-8,45

Font: INE i elaboració pròpia.

No obstant això, la comparació de l'evolució de les dades de 2010 amb les registrades en anys anteriors posen de manifest com tant el nombre com l'import d'hipoteques adreçades al finançament de les finques urbanes ha retrocedit de manera important els darrers anys, en consonància amb la realitat que viu el sector immobiliari. Així, el 2010 s'han constituït 2.745 hipoteques urbanes menys que el 2009, i l'import d'aquest tipus d'hipoteques s'ha vist reduït en 265,672 milions d'euros, en el mateix període de temps. Les dades publicades per l'INE fan palès com de les 25.140 hipoteques urbanes constituïdes a les Balears, un 67,71% han estat subscrites sobre els habitatges, que agrupen un total de 2.026,992 milions d'euros. Per ordre d'importància, quant a l'import, les segueixen les hipoteques destinades a finançar la compra d'oficines i garatges (28,83%) i de solars (13,58%). L'increment del tipus de gravamen de l'impost sobre el valor afegit, a partir de l'1 de juliol de 2010, per als habitatges nous i la supressió parcial, a partir del gener de 2011, de la desgravació en l'impost sobre la renda de les persones físiques s'ha reflectit en l'evolució temporal especialment de l'import de les hipoteques durant l'any. [\(Vegeu el gràfic AI-46\).](#)

Segons el tipus d'entitat que concedeix les garanties, a les Illes Balears, el 2010 han estat les caixes d'estalvis, tot i la reducció experimentada en el nombre d'hipoteques (del 10,98%) tramitades respecte a l'any anterior, les que s'han caracteritzat perquè n'han concedit un nombre més gran (el 51,57%). Les segueixen en ordre d'importància, quant al nombre, els bancs, que, a pesar de la reducció experimentada en el

nombre (d'un 11,27%), han concedit un total de 10.641 hipoteques. Les altres entitats també han disminuït el nombre d'hipoteques concedides respecte a l'any 2009 en un 0,75%. En relació amb la quantia concedida, cal esmentar que les caixes d'estalvis han estat les entitats que han experimentat una reducció més acusada (d'un 17,15%) respecte a l'anterior exercici, mentre que els bancs han registrat un increment en l'import de les hipoteques concedides del 0,31%. La resta d'entitats, per la seva part, també han acusat una reducció lleugera en l'import (d'un 0,63%). Aquesta evolució ha conduït al fet que, a diferència dels anys anteriors, hagin estat els bancs les entitats que hagin concedit un import més gran d'hipoteques, un total de 1.769,81 milions d'euros, que en representa el 45,54%, mentre que les caixes han minvat la representació en un 4,72% respecte a l'any 2009. Els 367.137 milions d'euros restants, que impliquen el 9,45% del total d'hipoteques concedides a l'arxipèlag, han estat concedides per les altres entitats. [\(Vegeu el gràfic AI-47 i el quadre I-89\).](#)

12.2.4. ELS DIPÒSITS EN ELS BANCs, EN LES CAIXES D'ESTALVIS I EN LES COOPERATIVES DE CRÈDIT A LES BALEARS

Els dipòsits en bancs, caixes d'estalvis i cooperatives de crèdit que operen a l'arxipèlag balear representen una quantitat, per al conjunt de 2010, de 21.054 milions d'euros, l'1,72% del total dels dipòsits del sistema financer de l'Estat espanyol.

Les fortes tensions sobre el deute sobirà al si de la Unió Europea han dificultat, el 2010, l'accés de les entitats bancàries

espanyoles als mercats a l'engròs; consegüentment, les entitats de dipòsit han continuat la captació de dipòsits al detall. En aquest context, el volum dels dipòsits aconseguït pel conjunt d'entitats bancàries el 2010 ha augmentat a una taxa del 3,50% a les Balears, i del 0,40% per al conjunt d'Espanya.

Consegüentment, l'estalvi financer mitjà per persona, mesurat per la relació dipòsit per habitant, ha registrat a les Illes Balears un increment lleuger (de 0,46 milions d'euros per càpita) respecte a l'any anterior, i ha passat a ser de 19,04 milers d'euros per càpita. En qualsevol cas, la xifra continua sent notablement inferior a la del conjunt de l'Estat espanyol (de 26,05 milers d'euros). Així mateix, cal destacar que a la comunitat insular el nivell mitjà de l'estalvi financer ha seguit sent notablement inferior a l'endeutament mitjà, corresponent al crèdit expressat en termes per càpita, que, com s'ha indicat prèviament, ha estat de 41,77 milers d'euros per habitant en el mateix període de temps.

Per tipus de dipositant, el sector privat ha realitzat el 96,58% dels dipòsits totals, mentre que el sector públic tan sols n'ha aportat el 3,42% restant. A Espanya, l'aportació feta pel sector públic ha estat un poc superior del 6,15%. [\(Vegeu el gràfic AI-48\).](#)

El Banc d'Espanya, dins els dipòsits en "Altres sectors residents" distingeix entre dipòsits a la vista, d'estalvi i a termini, en funció de la rendibilitat i la liquiditat (s'entén que el dipòsit més líquid és el dipòsit a la vista, i el més rendible, el dipòsit a termini). La major part dels dipòsits constituïts

el 2010, tal com és habitual en els darrers exercicis econòmics, han estat a termini, amb un pes del 58,52% per a les Balears, i del 58,70% per a Espanya. Les entitats financeres han aconseguït augmentar la captació d'aquesta modalitat de dipòsits en un 5,91% a l'arxipèlag i en un 0,92% a Espanya. En el context actual, aquests tipus de dipòsit són els més favorables per a les entitats financeres, perquè, a pesar d'implicar un cost més gran per a les entitats financeres, els permeten una estructura de finançament més estable que la basada en dipòsits a la vista. Els dipòsits a la vista han estat la segona opció més triada pel sector privat, tant a la nostra regió (20,89%) com al conjunt nacional (22,92%), a pesar que se n'ha registrat una reducció del 3,78% a les Illes i del 0,82% al conjunt del territori espanyol. La resta de dipòsits (d'un 20,60% a les Balears i d'un 18,39% a Espanya) s'han materialitzat en comptes d'estalvis, saldos que han registrat una taxa de variació interanual positiva del 5,47% i de l'1,68%, conseqüència de la precaució manifestada per les Illes.

La distribució dels dipòsits en les diferents entitats bancàries evidencia que el 2010 a les Balears les caixes d'estalvis han incrementat l'import dels dipòsits captats en un 4,59%, fins arribar als 13.226 milions d'euros, i han aconseguït mantenir el lideratge dels dipòsits constituïts a les Illes, amb unes quotes del mercat del 62,82% del total. Els bancs comercials han registrat un augment del saldo de dipòsits xifrat en un 13,16%, i han arribat a concentrar el 35,73% del total dels dipòsits, mentre que l'1,44% dels dipòsits restants han estat en mans de les cooperatives de crèdit, que han vist minvada la capacitat de crear-ne en un 5,59%.

En l'àmbit de l'Estat espanyol destaca, igual que succeeix a les Illes Balears, el protagonisme més gran mantingut per les caixes d'estalvis, si bé en un percentatge inferior (del 48,24%), i, a diferència del que ha succeït a les Balears, les cooperatives de crèdit s'han caracteritzat perquè han tengut una activitat més gran en el negoci dels dipòsits (del 6,77%), aspecte que està en clara consonància amb el protagonisme més gran que tenen aquestes entitats a Espanya. ([Vegeu el gràfic AI-49](#)).

L'interès creixent de les entitats financeres per finançar-se amb dipòsits a termini dels clients, per augmentar la base de liquiditat, ha provocat una forta competència entre les entitats per captar el passiu al detall. Aquesta circumstància, juntament amb una reducció de la taxa d'estalvi de les llars espanyoles (de quatre punts percentuals, per situar-se al 13,1% de la seva renda bruta disponible), explica l'increment del tipus d'interès dels dipòsits a termini, que s'ha col·locat en el 2,74% al mes de desembre de 2010, el nivell més alt des de març de 2009. Aquesta competència manifestada entre les diferents institucions financeres per la captació de dipòsits bancaris, atesa la necessitat de liquiditat, ha tengut un damnificat clar l'any 2010: els fons d'inversió. Així, el patrimoni d'aquests fons, el 31 de desembre de 2010, s'ha reduït fins als 138.080 milions d'euros, el 15% per sota de la dada de l'any anterior; xifra que representava gairebé la meitat del patrimoni acumulat el 2007, any en què se'n va assolir el nivell màxim. Un altre dels factors que també poden haver propiciat aquests reemborsaments ha estat la reduïda rendibilitat durant l'exercici, que, de mitjana, s'ha situat en el 0,1%.

12.2.5. EL FLUX FINANCER DE LES BALEARS

Una de les funcions principals que tenen atribuïdes les entitats financeres és canalitzar els recursos financers des de l'estalvi cap a la inversió, funció que se sol materialitzar mitjançant la creació de dipòsits i la concessió de crèdits. El saldo net de la intermediació financera, definit per la diferència entre els crèdits nets totals i els dipòsits nets totals, mostra com la tendència registrada a les Illes Balears ha estat l'increment. Així, mentre que el saldo el 2004 era de 7.431 milions d'euros, sis anys després, el 2010, s'ha quasi més que triplicat, i s'ha situat en els 25.059 milions d'euros, fet que ha evidenciat la situació deutora neta de la comunitat insular. Aquesta característica, comuna a totes les comunitats autònomes espanyoles, posa en evidència la necessitat que tenen les entitats financeres de gestionar eficientment els recursos de liquiditat per poder seguir atenent la demanda dels crèdits, tasca força complexa, com a conseqüència de la pèrdua de confiança a la qual s'enfronten els mercats financers.

Una forma alternativa per determinar el signe i la magnitud d'aquesta necessitat (o capacitat) de finançament, en termes relatius, és mitjançant la ràtio crèdits/dipòsits, que indica el grau relatiu de palanquejament financer. Quan aquesta ràtio, que es pot interpretar com la quantia de crèdit que és coberta per cada euro de dipòsit en les institucions financeres, presenta valors superiors (o inferiors) a la unitat, l'estalvi captat mitjançant els dipòsits és inferior (o superior) que el volum del crèdit concedit per les entitats bancàries que operen en aquest territori. Resulta necessari interpre-

tar aquest indicador amb una certa cautela, ja que la ràtio no reflecteix la possibilitat de fluxos financers interregionals produïts pels mateixos circuits interns de capital de les entitats que operen en diferents territoris. Feta aquesta puntualització, un estudi comparatiu per comunitats autònomes palesa com el 2010 totes les regions han presentat valors superiors a la unitat (la mitjana espanyola ha estat d'1,53), dada que manifesta com el volum dels crèdits era superior al dels dipòsits. Destaca com aquesta realitat s'ha registrat de manera més accentuada en aquells territoris on el sector immobiliari i els preus dels habitatges havien crescut amb més intensitat abans de l'esclat de la crisi; així, el 2010 eren ja quatre les comunitats autònomes (Illes Balears, les Canàries, Andalusia i Múrcia) on el valor superava el dos; entre aquestes, les Balears s'ha configurat com la comunitat autònoma on la ràtio presentava el valor més alt (un 2,29). No obstant això, una anàlisi comparativa de les dades registrades el 2010 amb les de l'any anterior conclou que, exceptuant el País Basc, Madrid i la Comunitat Valenciana, en totes les altres regions espanyoles el grau d'endeutament ha minvat; i és a les Balears on el quocient ha registrat una reducció més notable en termes relatius. [\(Vegeu el gràfic AI-50\).](#)

12.2.6. LA PRODUCTIVITAT DE LES ENTITATS BANCÀRIES

En un mercat financer altament competitiu, com és l'espanyol i el de les Balears, resulta necessari valorar la productivitat de l'oficina bancària, mesurada a partir de la dimensió mitjana del negoci captat i concedit per cada sucursal.

El 2010, les oficines bancàries que operen a les Balears s'han caracteritzat perquè han seguit presentant un grau de productivitat inferior que el d'àmbit nacional, tant respecte a la concessió de crèdits com a la captació de dipòsits. Així, durant l'exercici esmentat, com a terme mitjà, una oficina de les Illes Balears concedia un import de 4.663,81 milers d'euros, en concepte de crèdits, inferior al que oferia una oficina de l'àmbit de l'Estat espanyol. Ara bé, quan l'anàlisi es fa en relació amb el volum de dipòsits aconseguits per oficina, l'oficina a escala nacional mostra un grau de productivitat encara molt superior. Concretament, el nombre de dipòsits que ha rebut una oficina dins l'àmbit nacional ha estat, com a mitjana, de 10.978,28 milers d'euros més que una oficina operativa a les Balears.

D'altra banda, una dada positiva és la millora de la productivitat de l'oficina bancària ubicada a les Balears. Així, si es fa una anàlisi comparativa de les dades registrades els darrers quatre anys, les oficines que operen en el marc de les Balears han atorgat el 2010, en concepte de crèdits, 8.409,14 milers d'euros més, respecte de 2006, i el volum de dipòsit captat per oficina ha augmentat en 3.481,71 milers d'euros durant aquest mateix període. [\(Vegeu el gràfic AI-51\).](#)

Una fita que cal destacar de l'any 2010 és el dia 23 de juliol, quan el Comitè Europeu de Supervisors Bancaris (CEBS) va publicar els resultats de les proves d'esforç (*stress tests*)⁷³ efectuades a 91 entitats de crèdit europees, 27 de les quals eren entitats es-

⁷³ Per a més informació es pot consultar les pàgines web: <http://www.c-eps.org/EU-wide-stress-testing.aspx> i www.bde.es/webbde/es/.../ES_resultados_pruebas_resistencia.pdf.

panyoles.⁷⁴ En paraules del governador del Banc d'Espanya, les proves de resistència han confirmat la solidesa del sector bancari espanyol, atès que la majoria de les 27 entitats i grups espanyols que s'han analitzat havien superat el nivell objectiu de capital acordat pel CEBS.⁷⁵ Addicionalment, pel que fa referència a la solvència, d'acord amb dades subministrades pel Banc d'Espanya, a pesar que des de gener de 2008 fins a 2010, el conjunt del sector bancari espanyol havia reconegut i assumit pèrdues en el valor dels actius per un import equivalent quasi al 9% del PIB (52 mm d'euros per a les caixes d'estalvis i 39 mm per als bancs), les entitats de dipòsit havien aconseguit reforçar el capital des que es va iniciar la crisi, a través, principalment de reserves. Així, la ràtio Tier 1 havia passat del 7,6% a final de 2007 al 9,5%, el desembre de 2010, xifra que equival al 3,7% del PIB.

Una altra dada que cal destacar és que, a pesar que l'evolució dels beneficis generats per les entitats de crèdit que operen a Espanya mostra signes d'una tendència a la baixa com a conseqüència, principalment, en el curt termini, dels increments de provisions específiques per l'increment

de la morositat, i, en el mig termini, perquè el volum d'activitat no ha estat tan elevat com anys enrere, atès que s'ha iniciat un procés de despallanquejament del sector financer, el conjunt d'entitats de dipòsit espanyoles ha aconseguit tancar l'exercici 2010 amb un resultat net per al grup de 23.936 milions d'euros.

12.3.

LA SOCIETAT DE GARANTIA RECÍPROCA (ISBA)

Els darrers anys la Societat de Garantia Recíproca, ISBA, s'ha configurat com una peça clau en el sistema financer balear, per la seva repercussió econòmica i social. Des de la seva constitució, el 18 de juliol de 1979, aquesta societat de caire financer sense ànim de lucre ha contribuït al desenvolupament de l'economia balear mitjançant la concessió d'aval que permeten a les petites i mitjanes empreses accedir al finançament en les millors condicions de mercat. S'ha de tenir en compte que l'objecte social de l'ISBA és, precisament, prestar garanties personals, per aval o per qualsevol altre mitjà admès en dret diferent de l'assegurança de caució, a favor dels seus socis, per a les operacions que aquests realitzin dins el gir o el tràfic de les empreses de què siguin titulars i el domicili social de les quals sigui a la comunitat autònoma de les Illes Balears. A més, pot prestar serveis d'assistència i d'assessorament financer als socis.

El nombre de socis que conformaven l'ISBA el 2010 era de 7.430, 377 socis més

⁷⁴ A Espanya es varen sotmetre al test tots els bancs cotitzats i totes les caixes d'estalvis.

⁷⁵ Quatre agrupacions de caixes d'estalvis: Unnim (el grup promogut per Caixa Catalunya, Tarragona i Manresa), Diada (fusió de Caixa Sabadell, Terrassa i Manlleu), Espiga (la fusió de Caja Duero i Caja España), Banca Cívica (format per Caja Navarra, General de Canarias i la de Burgos) i la intervinguda CajaSur, d'acord a MB les proves de resistència, necessitarien recapitalització perquè la seva Tier-1 ¾proporció de recursos propis de màxima qualitat del total d'actius ponderats per risc¾ es trobava per davall del 6% (valor utilitzat com a referència en l'exercici europeu), encara que superava el 4% legal fins al moment (Unnim, 4,5%; Diada, un 3,9%; Espiga, un 5,6%; Banca Cívica, un 4,7%, i Cajasur, un 4,3%). A l'altre extrem es trobava la Banca March, una entitat de dipòsit amb una clara vinculació al territori balear, que va ser la més solvent d'Espanya, amb una ràtio Tier 1 del 19%.

que els registrats l'any anterior; aquests socis es concentraven majoritàriament en dos sectors: el comerç (29,15%) i els serveis (21,14%).

L'any 2010 el capital subscrit pels socis protectors ha estat de 4.507,63 milers d'euros. Una anàlisi més detallada permet destacar la implicació de la comunitat de les Illes Balears i de la Caixa d'Estalvis "Sa Nostra", ja que ambdues institucions havien subscrit en data 31 de desembre de 2010 la quantia de 2.622,03 milers d'euros i 950,990 milers d'euros, respectivament, quasi el 80% del total del capital subscrit pels socis protectors.

L'ISBA s'ha consolidat com la societat de garantia recíproca que més suport ha donat als emprenedors, segons els nombres de tancament de l'exercici 2010. Així, del total de 1.972 empreses que tenien l'aval de la societat, per a un import absolut de 195 milions d'euros, 570 s'emmarcaven en el capítol d'emprenedors, amb un finançament de 49 milions d'euros. Aquest conjunt d'empreses ha donat feina a 40.375 persones. Durant l'exercici 2010, l'ISBA ha ajudat a crear 121 noves empreses a les Illes Balears, amb 606 llocs de treball nous derivats d'aquest fet, que suposa un increment del 20% respecte a 2009. Xifres, totes aquestes, que reafirmen la importància d'aquesta societat de garantia recíproca, pel que fa a la creació de riquesa a través de la creació d'empreses i, en conseqüència, de llocs de treball en un context tan complicat com l'actual. [\(Vegeu el quadre AI-98\).](#)

Del total d'operacions avalades l'any passat, 44 milions d'euros (el 44%) han

tengut com a destinació la inversió; les operacions de circulat han suposat el 36%, i el 20% restant va ser per a obra pública. L'ISBA va aprovar el curs passat el 67% de les sol·licituds d'aval que va rebre.

Finalment, en relació amb les condicions financeres, el tipus mitjà d'interès per al soci (inclòs el cost mitjà de l'aval d'ISBA) s'ha situat en el 3,00%, que suposa una reducció de l'1,32% respecte a l'exercici 2009; el termini mitjà s'ha reduït en un mes i ha passat a ser de 85 mesos, mentre que la quantia mitjana s'ha incrementat notablement, en 13.187 euros, de manera que s'ha situat en els 96.008 euros. La morositat, fruit de l'actual conjuntura econòmica, s'ha situat, al tancament de l'exercici 2010, en el 5,20%.

12.4.

EL MERCAT DE LA BORSA

L'anàlisi del sistema financer de les Illes Balears requereix una referència necessària al comportament de la borsa el 2010. En efecte, encara que la via tradicional utilitzada per les empreses de les Balears a l'hora de rebre finançament siguin les entitats bancàries, fet que s'explica bàsicament per la petita dimensió de les empreses ubicades a l'arxipèlag, també hi ha empreses molt vinculades al territori insular que operen en el mercat borsari.

Els accelerats ritmes de creixement de les economies emergents i les expectatives de recuperació dels Estats Units, han provocat que els mercats globals de renda variable

s'hagin caracteritzat el 2010, d'una banda, per les seves divergències geogràfiques, i, d'altra banda, per la falta de tendència definida en els índexs europeus, afectats directament per la crisi sobirana. En aquest escenari, les diferents expectatives que planaven sobre cada una de les economies nacionals i el diferent grau de contagi que experimentaven els principals mercats de renda variable del vell continent, arran de l'onada de la crisi del deute sorgida en l'àmbit europeu, expliquen que les cotitzacions hagin presentat el comportament més desfavorable del panorama internacional el 2010. Entre tots els índexs comunitaris, només el DAX alemany ha pogut anotar guanys mínims (16,06%), en un context en què destacaven, pel seu pobre comportament, l'espanyol IBEX 35 (-17,43%), i l'italià MIBTEL (-11,29%), seguits a certa distància de l'agregat europeu Eurostoxx50 (-5,33%), i el francès CAC (-2,17%). En aquest mateix període, els índexs nord-americans han aconseguit anotar guanys, tal com palesen el Dow Jones (10,87%), el S&P500 (12,73%) i el tecnològic Nasdaq (17,39%). El principal compost de la borsa de Tòquio, el Nikkei, també ha tancat l'any amb signe negatiu (-3,01%), en no haver estat capaç de sobreposar-se a les pèrdues acumulades durant la primera meitat de l'exercici econòmic.

La crisi viscuda al mercat del deute sobirà, que espantava els inversors de tots els productes financers vinculats a Espanya, i la crisi del sector financer, amb un pes primordial a l'IBEX 35, expliquen que el principal indicador borsari espanyol, l'IBEX 35, hagi registrat el 2010 la major baixada de la dècada després de la registrada l'any 2008, quan va presentar fallida Lehman Brothers (-39,4%) i el 2002 (-28%), amb la crisi d'Amèrica Llatina, a pesar que, si s'observa el conjunt de la dècada, l'any 2010 la borsa espanyola ha estat la més rendible entre les principals borses mundials, atès que els guanys acumulats anuals han arribat al 4,39%, si es té en compte l'efecte dels dividendes. Només vuit de les empreses que cotitzen a l'IBEX 35 han acabat l'any amb guanys. Entre aquests valors cal destacar dues empreses amb clara vinculació a les Balears: Sol Meliá (22,79%) i Corporación Financiera Alba (5,42%). Per contra, el grup del Banc Popular, en el qual figura la filial balear Es Crèdit, d'acord amb els negatius resultats aconseguits pels títols del sector financer (que de mitjana ha baixat un 28%), ha registrat unes pèrdues considerablement elevades (-25,33%); Endesa (-21,51%) també ha acumulat pèrdues considerables, notablement superiors a les registrades per l'IBEX 35. [\(Vegeu el gràfic AI-52\).](#)